

Сызаната
2 харчы

СНИМОККА: (унатган ханас) көрсөтүү кыттылаахтарын бөлөбө — 1928 сылтан ССКП чилизиз И. Я. Елифанов, гражд. данская сэрни кыттылааба, 1942 сылтан ССКП чилизиз А. Н. Сидоров, ұла ветерана, 1937 сылтан партия чилизиз Г. К. Пинигин, 1932 сылтан ССКП чилизиз Е. А. Макаров уонна кырдыбас советская-партийнай ұлэни, 1946 сылтан партия чилизиз В. Н. Дьячковская.

СССР РАЙКОМА, РАЙСОВЕТ ИСПОЛКОМА

Улуу Октябрь 60 сүлүн көрсө

ИЙЭ ДОЙДУ ТЭБЭР СҮРЭБЭ—МОСКВА

«КИНИ БАРЫ СОВЕТСКОЙ ДЬОННОРГО БИЙГИ ИЙЭ ДОЙДУБУТ СТОЛИЦАТЫН, ПРОМЫШЛЕННОСТЬ, КУЛЬТУРА УОННА НАУКА БӨДӨН КИНИН БЫБЫТЫНАН, БИЙГИ УЛУУ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ ДЕРЖАВАБЫТ СИМВОЛЫН БЫБЫТЫНАН КҮНДҮ».

Л. И. БРЕЖНЕВ.

КЭЛЭР КЭСКИЛГЭ
ТУСКУЛЛААХ КУОРАТ

Историктар Москваны кырдыаас куораттар ахсааннарыгар киллэрэллэр. Ол эрээри Москва ураты эдэр. Кини ол эдэр тас көстүүтүн көрөтүгү даганы, үүнэ-сайда, савгардыла турар күүрээнигэр даганы буолбатах. Москва — кэлэр кэскилгэ тускуллаах куорат. Планета чинчийн дьонноро кинини эрэллэн уонна кини туттуунан көрөллөр. Кини — айа уонна дьол символа, сир үрдүгүр саамай кырдыктаах обществоны эрэллээхтик тутар дойду кылаабынай куората.

Дьоннор Кыһыл площадь, В. И. Ленин Мавзолейыгар тийнэ быстыбат халыһаанан субуһаллар. Манна дойду кылаабынай площадьыгар араас өмүктөр тылларынан дуораһылар көпөтүлүлэр аан дойду пролетариатын сирдытигэр, Коммунистической партияны уонна Советской государственны төрүтүчүгү улуу тапталынан илгийлэллэр.

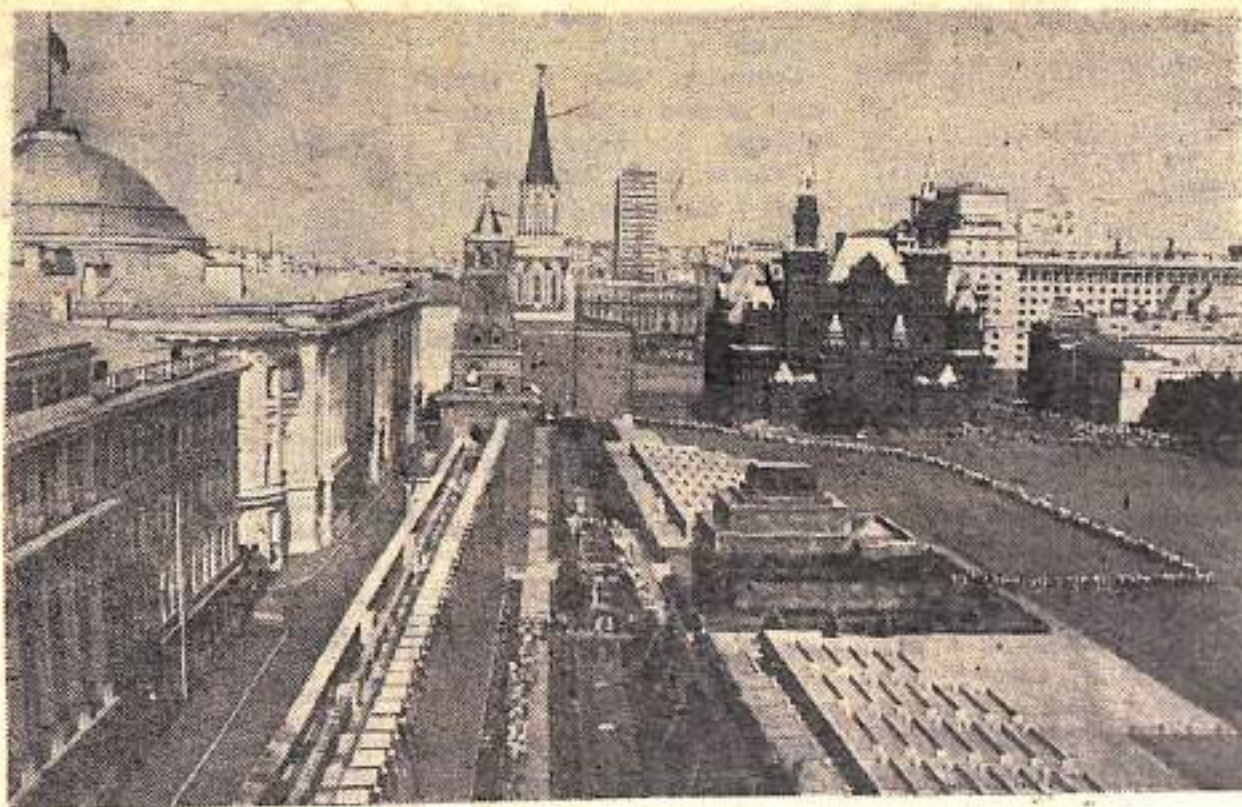
60 сүл — историяда уһуна суох болдох. Ол эрээри бийик дойдубут, табаарыс Л. И. Брежнев уобарастаан аһыттын курдук, ити сылларга сүүһүнэн сылларга холоонноох дьаалалары өгөрдө, ол дьаалаларга москвичтар киллэрбиги малааттара ураты биллэр-көстөр. Манна көр-дыкти патристическай бачыһнар, бастын научнай идеялар төрөө бүтүрө уонна төрүүлэр.

Улуу Октябрь 60 сыла туолуутун күүрээниэх үлэнэн көрсөн туран, столица олохтоохторо бэйэлэрин сүрэхтэрин төлөнү үтүөкүнээх соруугу — Москваны образцовый коммунистической куоракка кубулутуу, тапталлаах Ийэ дойду-бутун салгыны чөлүгү сайыннарын соруугу — толорууга туһаайаллар.

ЛЕНИНСКИЙ ПРОСПЕКТ
—САЙДЫ
МАГИСТРАЛА

Октябрьскай оройуонга сайдым магистралынан аатырар уулусса баар. Ити — Ленинский проспект. Манна советскай чинчийээччилэр штабтара — Улуу Октябрь кэннигэ иккистээн төрөөбүт ССРС Наукаларын Академията баар. Кини сагаттан сага чыпчаалларга ыттарыгар күүһү-уобу сааааччынан ленинскэй «Научнай, техническай үлэлэр былааннарыгар барыллааһына» буолбута. Ойно Аба дойду науката бүтүннүү, чуолаан Наукалар Академиялара, дойду промышленноһун түргэнник уларыта тутууга уонна экономической өтүнэн өрө көтөбүүгө антаһнайдык кыттар соруктаахтара быһаарыллыбыта.

Ильич бэриэттээн эппитин курдук, науканы айар-тутар күүскэ кубулутуу түмүгүр тахсыахтаах уларыһылар Октябрьскай оройуон олобор ураты чуолкайдык көстөллөр. Бүгүн манна сүүсчүкэ научнай киһинэр — академическайлар, салаалар, бырайыак, тыыр-конструкторскай төрүтлөр уонна вузтар бааллар. Олорго Академия 150 дьыһыах чилиэннэрэ, наукалар 1500 доктордара, 8 тыһыынчаа чугаһыыр кандидаттара үлэлииллэр. Оройуон хас бэһис олохтооҕо — научнай үлэһит.

Снимокка: КЫҢЫЛ ПЛОЩАДЬ.

ССТА фотохрониката.

КЫҢЫЛ ПРЕСНЯ КУСТУГА

Метро «Баррикадная» станциятын оройуонугар сүлдьыбыт эр барыта улахан паннога хараһын хатаабыт буолуохтаах. Ойно Ленин тыллара: «Пресня районнай хорсун быһыылара таах хаалбата. Кинилэр кураднааха сиртибэ буолбатахтара».

Былыргы Пресня — Москвада 1905 сыллааҕы ахсыннытааҕы сөбүлүннүлээх бастаанна цитадель Баррикаднай уулуссаттан сааланара. Ф. Э. Дзержинскэй аатын «Трехгорная мануфактура» комбинат — Кыһыл Пресня символа. 1905 сүл уонна 1917 сүл алтыннытын революционнай баймастарын хорсун быһыылара, бастагы патристкалар геройдарын энтузиазмнара, Аба дойдуну көмүскүүр Улуу сэрингэ кыттыы предприятие историтыгар албан ааттаах страницаларынан үйө-саас тухары кирибиттэрэ.

«Трехгорка 178 с а астаах, ол эрээри туох да омуннаһына суох пред-

приятие Октябрьскай революция кэннигэ сагалымы төрөөбүтэ дикхэ сөп. Кини знамятын Ленин ордена уонна Ула Кыһыл Знамята ордон киэртэтэллэр. Хлопчатобумажнай комбинат дойду текстильнэй промышленностин флагманынан буолла. Манна сүл ахсын 220 мөлүйүүн метр таһаһы өрөн таһаараллар.

Виримэ уонна олох производствонун салгыы тупсары уонна ойно олобуран соруот табаардарын өгөтүүнү элбэтэри эрэйлэллэр. Предприятие фабрикалара итиннэ сыахтара былааннаахтык тупсарыллан туһуулааллар. Өрдөөгү дьыллар онкуларыгар сага производственной корпус туһуула турар.

Свердлов площадь —
искусстволар площадтара

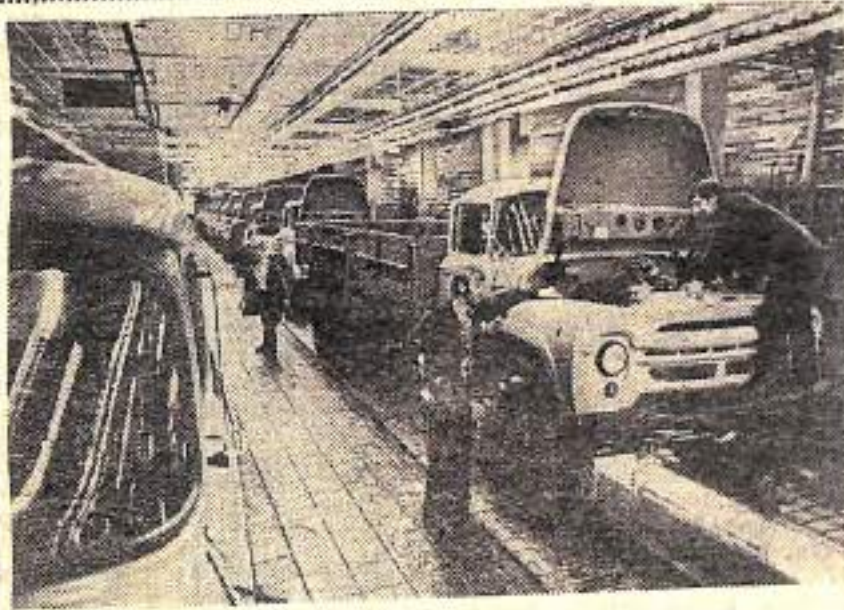
Столица бу площади москвичтар даганы, махдыттар даганы бары биллэлэр. Кини Советтер дойдуларын искусствотын символлаан көрдөрөр курдук. Манна Улахан театр сүнгэн көстүүлээх дьылгэ дьылдэһэн турар. Советскай балет уонна опера бийиги иоррошпунт кини туттууларынан буоллулар, аан дойду үрдүнэн албан ааты ыллылар.

Дойду кылаабынай театральнай площадьыгар Одо кини театрын дьылгэ эмиз баар. Манна олоборго туһаайылыбыт

адыас сага искусство үөскээн таһыста. Советтар эдэркээн дойдуларын саамай эдэркээн гражданныра аан дойдуга бастаһынан бэйэлэрэ театрданналар.

Искусстволар кылаабынай площадтары театрлара Улуу Октябры премьераларынан билиэтиргэ бэлэмнээлэр. Ачылгы театр саамай бастык күүстэрин кыттыларынан К. Тренев «Любовь Яровая» дьылгэ пьесатын сагалымы туруорууга үлэлиир. Ити пьеса үйө аһарыан аһараа өтүгүр чүө манна рампа уотун көрсүбүтэ, ол кэннигэ кини советскай уонна тас дойдулардааҕы сценалар устун өрөгөйдөөх хардылалара сааламмыттара.

Дойду театральнай олобун тибэр сүрэгини буолбут площадь Революция площадины сийлиһэр. Ити көр-бэлиэ — манна элбэх революционнай событиелар буолбуттара. Ол событиелар 60 советскай сылларга бийиги искусствотун сылларга сайдымын быһаарыттар.

Лисачев аатынан Москвагааҕы автомобильнай завод коллективэ сүл саалаһаһыттан былаан таһынан 900 таһаах таһаар автомобиллэр өгөрдө. Улуу Октябрьскай социалистическай революция юбилейин иһинкээри күннэргэ элөөсөтүгүр ураты күүрэн-хааран үлэһи сүлдьылар. Предприятие бары сыахтарыгар уонна учаастактарыгар үс тыһыынчаттан таһаа бастык производствениктар сэтгэнийн 7 күнүгүр тус бэйэлэрин икки сыллаах былааннарын толорон тийэр иһин өхсүһаллар.

СНИМОККА: автомобиллэри хомуйар корпуска, Хомуйар корпуска — «ЗИЛ-133Г» адыс тэһиһи үйүүтүлүү таһаах таһаар автомобиль.

ССТА фотохрониката.

Андавардарын толорбуттара.

Кини — Ленинградскай шоссега туруоруллубут тыйыс, ол эрээри өрөгөйдөөхтүк көстөр мемориаль столица сага оройуонугар — Зеленоградка кириингэ ыраахтан көстөр. Мемориаль Аба дойдуну көмүскүүр Улуу сэрин сүлларыгар, манна, Москва аһынааҕы Ирюково бөһүөлүккэ, норуот көрдөрбүт хорсун быһыытын үйэтитэр. Кырыктаах кыргыһылар кэннилэригэ фашистскай сэринилэр иһин кирииллэрэ субу манна тохтотуллубута.

Гитлеровскай ордалары утары, буйууннары

кытары сарын-сарынтан өйөһөн, столица олохтоохторо эмиз кыргыспыттара. Уонунан тыһыынча москвичтар, сылайары уонна чабылар дьылгэ уһунан турар, обороналар бөбөгөтүүлэри туппуттара. Москвада народнай ополчение дивизиялара, истребительнэй батальоннар тэриллэбиттэрэ. Кыһыл Армия резервлэрэ бэлэмнэммиттэрэ. Москва үлэһиттэрэ столицаны бөдөн байыаннай арсеналга кубулуппуттара.

Кыайы туһугар москвичтар тугу өгөрбүттэрин барытын аһар кыайтарбат. Дьэ ол иһин дойду бүтүннүүтэ Москвага «Герой-Куорат» аатын иһэрэр туһуна биллэриини астыныһынан көрсүбүтэ.

Аабын, САГА КИНИГЭЛЭР!

- 1977 снл үбүс квартатыгар оройуон киин библиотекаларыгар маанын сага кинигэлэр киирдилэр:
- I. ФИЛОСОФИЯ. ПСИХОЛОГИЯ. ЛОГИКА.
- Научный коммунизм. Учебник. Изд. 3-е, М., Политиздат, 1977.
- Селедарь Ц. С. Дикая поляна. М., «Советская Россия», 1977.
- II. МАРКСИЗМ-ЛЕНИНИЗМ.
- Берков Е. А. Партийный стиль работы хозяйственного руководителя. М., «Моск. рабочий», 1976.
- Ганешкин Я. С. От февраля к Октябрю. М., Политиздат, 1977.
- Книжка партийного активиста. М., Политиздат, 1976.
- Лениниана. Библиография произведений В. И. Ленина и литературы о нем. 1956—1967 гг. Т. 3. Литература о жизни, деятельности В. И. Ленина. Ч. 3. Музей В. И. Ленина. Исторические места, связанные с жизнью и деятельностью В. И. Ленина в СССР и за рубежом. Вспомогательные указатели. М., «Книга», 1977.
- Об идеологической работе КПСС. Сборник документов. М., Политиздат, 1977.
- Партия во главе народной борьбы в тылу врага. (1941—1944 гг.). М., «Мысль», 1976.
- Революционный дерзкий шаг. Вып. 7. М., «Молодая гвардия», 1976.
- III. ОБЩЕСТВЕННАЯ-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ЛИТЕРАТУРА.
- Брежнев Л. И. Выдающийся подвиг защитников Тулы. М., Политиздат, 1977.
- Козлов А. Е. Льготы и социальные услуги и инвалидам. М., «Моск. рабочий», 1977.
- Репп Х. Управление в совхозах. М., «Колос», 1977.
- Советская экономика сегодня. М., «Мол. гвардия», 1976.
- Социалистическая республика Вьетнам. Справочник. М., Политиздат, 1976.
- Страны мира. Краткий политический справочник. М., Политиздат, 1976.
- IV. ТЫА ХАААНЫСТЫВАННАЙ ЛИТЕРАТУРА.
- Бердников В. В. и др. Прогрессивные способы заготовки и хранения кормов. М., «Моск. рабочий», 1976.
- Бодин А. П. и др. Справочник сельского электромонтера. М., Россельхозиздат, 1977.
- Житенко И. В. и Устищенко Л. И. Пособие по оценке качества продуктов животноводства. М., Россельхозиздат, 1976.
- Оленев В. А. Как стать чемпионом машинного доения. М., «Моск. рабочий», 1977.
- Производство семян многолетних трав. М., Россельхозиздат, 1976.
- Семак И. Л. и Мосолов Н. И. Интенсивный откорм крупного рогатого скота. Изд. 2-е, Доп. и перераб. Л., «Колос», 1977.
- Сонольский А. Н. и Мотлов Г. Н. Автоматизация водоснабжения животноводческих ферм. М., Россельхозиздат, 1977.
- Справочная книга по организации ремонта машин в сельском хозяйстве. М., «Колос», 1976.
- Фисюнов А. В. Справочник по борьбе с сорняками. М., «Колос», 1976.
- Чупринин Н. И. и Васильченко Г. С. Организация работ на машинных дворах. М., Россельхозиздат, 1976.
- V. ИСКУССТВО.
- Закон СССР «Об охране и использовании памятников истории и культуры». 1976.
- Мохотчунова А. Якутские узоры. Якутск, 1977.
- VI. ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ.
- М. Е. Салтыков-Щедрин и Т. М., «Моск. рабочий», 1976.
- VII. ТАС ДОНДУЛАР ЛИТЕРАТУРАЛА.
- Дюма А. Собрание сочинений. В 12-ти т. Т. 2. Двадцать лет спустя. Роман. М., «Худож. лит», 1977.
- Экзюпери А. Планета людей. Военный летчик. М., «Худож. лит», 1977.
- VIII. РЕВОЛЮЦИЯ ИНИЦИЭЭБИ НУУЧЧА ЛИТЕРАТУРА.
- Баратынский Е. А. Стихотворения. М., «Сов. Россия», 1976.
- Некрасов Н. А. Сочинения. В 2-х т. Т. 1-2. М., «Худож. лит», 1976.
- IX. НУУЧЧА СОВЕТСКАЯ ЛИТЕРАТУРА.
- Авдеев В. Ф. Моя Одиссея. Повести. М., «Современник», 1976.
- Иванов А. Вечный зов. Роман. М., «Сов. писатель», 1976.
- Каменин А. Избранные произведения. В 2-х т. Т. 1-2. М., «Худож. лит», 1976.
- Рождественский Р. Все начинается с любви. Лирические стихи. М., «Мол. гвардия», 1977.
- Семенов Ю. С. Альтернатива. Политические хроники. (1941—1945). Кн. 3-я. Третья карта. (1941). Майор «Вихрь» (1941—1945). М., «Моск. рабочий», 1976.
- X. СССР НОРУОТТАРЫН ЛИТЕРАТУРАЛА.
- Аткая А. А. Каменная колыбель. М., «Сов. писатель», 1976.
- XI. КРАВЕДЧЕСКАЯ ЛИТЕРАТУРА.
- Дьячковский Н. Д. Звуковой строй якутского языка. Ч. 2. Консонантизм. Якутск, 1977.
- Пушкин А. С. Евгений Онегин. Роман. Пер. Джун Дянгли. Якутск, 1977.
- Саха народнай ырыалара. Ч. 2. Якутск, 1977.
- Тобурунов П. Талыллыбыт айымнылар. Якутск, 1977.
- Уурастылар К. Талыллыбыт айымнылар. Т. 1—2. Якутск, 1977.

Бырааһынньык «Күөх уотчаана»

МОСКВА. Киин телевидение музыкальной редакции Октябрь 60 сыла туолар күнүгүрүгүрдөрүлөр бырааһынньык «Күөх уотчаана» бэлэмниир.

Телевидениени көрөөччүлөр тапталлаах артистарын, бийлери дойдубут биллиилээх урууран коллективтарын кытары көрсүөхтөрө.

«Уотчаанга» биллиилээх дьоннор—производ-

ство бастыгынара тыа эгизтэргэ.

Хангас сымонна: УССР народнай артистка София Ротару ыаллаар.

Уга сымонна: Григорий Верещагин Украинской Государственной үтүөлээх Украинской народнай хор «Радуйся, земля» биэн үгүкүүр тасар.

СССР фотохроника

К ЕША төрөппүттэригэр бар олорон ытыыр сагатын уум быһынан постибитим. Суордаммын кизэр илгээт, ийэм түөнүгүр сыста түспүтүм.

— Обооккоом, алдьархай буолбут, сэрин буолбут... — диир мин кулгаахпар сипсийбитэ.

Итинтэн абылай хоноот аҕабын фронтта атаарбыппыт. Доборум Оттоонук аҕата эмнэ ити дьыл ынырыллыбыта.

Аҕа дойдуну көмүскүүр сэрар дьааһыкка мин хоспунтан

сэниэ-сэбэс эстэн, хойуу суолга киирбитим Оттоонук төннө илигэ. Мин балтаны хаалааран баран, хорочтуу мут куобахпын кыбынан дьикти саллаһыбым. Аҕа кэни ибэр ыраах киһи кайы кинээрэни дьыбарга дуораҥа ыарга дьылы. Мин бэртэ быатын сүөрүпэн, кулгаах сэгэччи аһынан иһиллэ. Ити, баар... Оттоонук хааны тыыр. Туох буоллаҕай? Аҕа бастаан, оҥотук санаа, тахтарыттан олус элбэх кыагы ылаҕа, кэлэн иһиллэ дьон ынырдаҕа дьон өйбөр суллан ааспыта.

ДОБОРУМ БЭЛЭБЭ

Кэпсээн

эргэ бартыбыалы ылангын ухпуккун, арааһа бөххө таһаарар былаадыаммыккын дуу? Ону ылаа урукку мистэтигэр ыһаан көбистим. Тыһапат буол... — диир.

— Тыһый, паапа! Ону тоҕо эмнэ харыһыдааххың? Эргэрбитэ бэрт дин. Билигин ким даҕаны итинник бартыбыалы илдьэ сылдыбат буолбат дуу? — Кеша эмнэ даҕаны соһуйа, эмнэ даҕаны муодарчаан аҕатыттан төттөрү ыйытар.

Онуоха аҕата балачча ер саҕата суох олорбохтоон баран: — Доборум бэлэбэ... Ордоо, күттэн илдьэ сылдыбын, — диир уонна тоҕо эрэ уолун сиһэйи-хараһын көрбөхтөөн ылар.

рин иккис сыла саҕаламмыта. Дойду өлөр-тиллэр кутталга киирбит кэмигэр улаханньыны-кыралымы, турардыын-турбаттыын кыайымы тула дьон биир санаанан күргүөм үлэбэ турум-мулпут. Ити дьыл Эркээни сэттэ кылаастаах оскуолатын «Сулус» пионерскай дружинатын пионердара бэйэлэригэр улахан соругу туруоруммуттара: итин таҕаһы, бэргэһини, үтүлүгү тигэн фронтта охсуһа сылдыар Кыһыл армеецтарга ытарга.

Бийити алтыс-сэттис кылаастар уолаттара уруонут кэниттэн куобахха туһахтыы тахсарбыт. Ол дьыл сир куобах баар этэ. Балачча бултууар этибит. Тиһилин сүлүн дружинга советтар туттарарбыт. Ону кыргыттар иһитэн учууталлары салаататынан тигэн Сельсоветка оборона фондугар киллэрэрбит.

Кеша итинчэни истэн баран таах хаалара кэлиэ дуо, хаалаар даҕаны кэпсөттөрөн тэһэччи. Киһи аҕатын туох даҕаны бокуойа суох үүйэ-хаайа тутта, тула көттө. Онуоха аҕата, уолчаанын төбөтүттэн сыллаан ылан баран, маанык дьон кэпсээнин саҕалаата: «Миң, оччолорго, эң сааскар сылдыарым эбитэ буолуо. Биһир суордаһа-тэллэххэ сытан, убайды-бырааттымы кэриэтэ биһиргэ үөскэбит Оттоонук дьон табаарыстаах этим. Төрөбүт сирбит бу бийигиттэн тийиччи, үс көстөөх. Төһүндэ дьон күп-күөкүөн тэһэ көрбүт ыһыраас уулаах көлүччэлээх төгүрүк алаас этэ. Оттоонуктаах ол алаас арҕаа, бийиги илин өттүгэр, одорорбут. Дьоммут «Стахановец» колхозка үлэлииллэрэ. Онно олорон бийиги Сыырдаах начальнай оскуолатын бүтэрбиппит. Оттон ыаллымы Гөһилиэкиит киһигэр Эркээни сэттэ кылаастаах оскуолатыгар киирбиппит.

Бийити алтыс-сэттис кылаастар уолаттара уруонут кэниттэн куобахха туһахтыы тахсарбыт. Ол дьыл сир куобах баар этэ. Балачча бултууар этибит. Тиһилин сүлүн дружинга советтар туттарарбыт. Ону кыргыттар иһитэн учууталлары салаататынан тигэн Сельсоветка оборона фондугар киллэрэрбит.

Бийити алтыс-сэттис кылаастар уолаттара уруонут кэниттэн куобахха туһахтыы тахсарбыт. Ол дьыл сир куобах баар этэ. Балачча бултууар этибит. Тиһилин сүлүн дружинга советтар туттарарбыт. Ону кыргыттар иһитэн учууталлары салаататынан тигэн Сельсоветка оборона фондугар киллэрэрбит.

Ойор күүнээх 960 сааспыт сайынын алааспыт ити төгүрүк көлүччэтин уутугар сөтүөлэһэн, эргэнэ хара тыатын куругар куобах оҥотун экирэтэн нуолур содоо кырысгар күөлэһийэн ааспыта.

Биһир сарсыарда ийэм атты.

Ити күн мин туһахтарбар хас да куобах иннибит этэ да, суордар буланнар, тырыта-хайта тыһытаннар, ый-күч ыһааһын биһир хаанымсаах фашистар курдуктар эбээт! Хаан туһугар тугу даҕаны кэрэйбэттэр. Төлөллөр.

Төрүт даҕаны аччык киһи

СЭБИЛЭНИИЛЭЭХ ПРОВОКАЦИЯ

ЛУСАКА. Родезия военицината тутулуга суох Замбияны утары сага сөбилэниилээх провокацияны оҥордо. Замбия правительствотун сайыбыланыытыгар ыйыллары курдук, Родезия сэрин, паре-Казунгуа уонна Катамбор куораттар оройуоннарыгар Замбия территориятын кымырытаахтык ыталаатылар.